

צדיקי קראקא

בתורת חב"ד

REGIONAL
KINUS
של
האזורים
האזורים

June 3 - 8, 2024 - Krakow, Poland - כינוי אייר תשפ"ד

פתח דבר

העיר קרקוב המכונה קראקא ידועה בגדולי ישראל שגרו בה, ובהם הרמ"א, הב"ח, המגלה עמוקות, התוספות יום טוב, הרבי ר' העשיל וכן מגדולי החסידות המאור ושמש ועוד.

כיום בקראקא ניתן למצוא שבעה בתי כנסת ששרדו, ושני בתי קברות. בית הכנסת הישן, בית הכנסת אייזיק, בית הכנסת הרמ"א וכן את בית החיים הצמוד אליו, בית כנסת קופה, בית כנסת וואלף פאפער, בית כנסת הגבוה, ובית כנסת הטמפל. וכן בית החיים "החדש" שבו טמון המאור ושמש ור' שמעון סופר.

רבותינו נשיאנו ביקרו בקרקוב, לא על כולם ידוע פרטי הביקור. אבל מה שכן ידוע, זה על הרבי מהר"ש שביקר בבית הכנסת הרמ"א וחזר בו מאמר חסידות, וכן עשה שידוך לבנו הרב מנחם מענדל עם בתו של הרב של קראקא הרב עקיבא קורניצר חתנו של ר' שמעון סופר נכדו של החתם סופר ורבי עקיבא איגר.

באגרות קודש של הרבי המהר"ש ניתן למצוא את ההזמנה לחתונה שעליה חתומים הרבי מהר"ש ור' עקיבא קורניצר. ומסופר שהרב של קראקא עם משפחתו ומשלחת נסעו לליובאוויטש לחתונה.

גם על הרבי הרי"ץ מסופר שביקר בקראקא בבית הרב אברהם זליגסון שבו הי' בית כנסת חב"ד ברחוב סבסטיאנה.

הבאנו כאן כמה התייחסויות של הרבי בהתוועדויות על גדולי ישראל מקראקא וכן קצת סיפורים המובאים בספר הזכרונות של הרבי הרי"ץ וכן בשמועות וסיפורים ובאוצר סיפורי חב"ד.

ובנוסף סיפור מיוחד שסיפר המגיד ממזריטש על המגלה עמוקות.

התקציר יוצא לרגל כינוס השלוחים, המתקיים בעיר קרקוב.

כ"ו אייר ה'תשפ"ד
קראקא פולין

רבינו הרמ"א

מתחילים להתפתח אצלו קרני אור

"מחולל ומייסד חסידות חב"ד הוא אבינו הראשון הנקרא רבינו הזקן... בשנות צעירותו מתעמק הרבי בספרי הדרוש של הרמ"א המהר"ל מפראג והשל"ה ומתחילים להתפתח אצלו קרני אור של השכלה המהווים הגרעינים הראשונים של חסידות חב"ד (אחרון של פסח ת"ש כ"ק אדמו"ר הרי"צ)

מרא דחור"ל הרמ"א

משה קבל תורה מסיני ומסרה לאחר מכן לכל הדורות כולם עד שזה נהיה פסק דין ברור של פוסקי האמת בישראל כמו שאדה"ז מביא בהלכות ת"ת שלו שפוסקי האמת בזמן הזה עם כל התוקף של משנה זה השולחן ערוך "מרא דארעא ישראל" של בני ישראל, ו"מרא" דחוץ לארץ הרמ"א ביחד עם הגהות הרמ"א. (ג' דחול המועד סוכות תשמ"א שיחות קודש תרגום מאידיש)

סיפור הרמ"א בקראקא לעורר על ברכת המזון בפורים

בכמה התוועדויות בשנת תשל"ז התייחס הרבי בהרחבה למנהג זה. לראשונה היה זה בהתוועדות כ' כסלו (שיחות קודש תשל"ז כרך א, עמ' 354), שאז סיפר:

לפני שנים רבות ראיתי בספר (הרבי התבטא: אַ ספר'ל) שהרמ"א היה נוהג בסיום יום פורים לסובב בעיר קראקא ולהזכיר ליהודים – שקיימו את שמחת פורים – שלא ישכחו לברך ברכת המזון או ברכה אחרונה. מכיון ששמחת פורים היא

באופן של "עד דלא ידע", הוא מצא לנכון לעוררם שלא ישכחו לברך ברכה אחרונה.

והמדובר היה בעיר כקראקא (בזמנו כו') שבה היו בוודאי למדנים מופלגים, ובפרט בנוגע לעניינים של ברכת המזון, שהיא מן התורה, וגם בנוגע ל"ברכת מעין שלוש" יש דעה (טור אורח חיים סימן רט. ט"ז שם ס"ק ג) שהיא מן התורה [אף שאדמו"ר הזקן אינו מביא זאת בסדר ברכת הנהנין שלו], וגם בנוגע לברכת משקין "בורא נפשות רבות" –

והרמ"א לא שיגר את השמש שלו אלא הטריח את עצמו והלך בעצמו להזכיר.

ומכאן מקורה של ההנהגה, הזהירות והמנהג, להזכיר בסיום כל התוועדות טרם שמתפזרים שלא ישכחו לברך ברכה אחרונה.

ובמכל-שכן וקל-וחומר:

אם בעיר ואם בישראל כקראקא היה מתאים להרמ"א להזכיר לא רק לנוכחים בשולחנו, אלא לסובב בחוצות העיר, ולעבור מבית לבית, ולהזכיר על דבר זה – על אחת כמה וכמה בימינו, אשר בעוונותינו הרבים נוכחים שברכה אחרונה אין נזהרים בה כל-כך!

לא ארכו הימים ובהתוועדות יו"ד שבט של אותה שנה (הנחות התמימים סעיף מז בשיחות-קודש תשל"ז שם עמ' 450) הוסיף ואמר:

העירני חכם אחד כי הנהגת הרמ"א היתה בנוגע לתפילת ערבית [=בפורים]. אפילו לגירסה זו – הרי נקודת העניין חד היא: הרמ"א, רבה הראשי של קראקא – שהיתה בתקופתו עיר מלאה גדולים וחכמים – הלך בעצמו לבתי התושבים לעוררם אודות תפילת ערבית. ומכאן יש ללמוד שבשעה שהדבר לא כרוך

בטירחא ונמצאים באותו מקום ובאותו זמן – יש לעורר ולהזכיר אודות ברכה אחרונה.

ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א

"והרי הרמ"א הוא פוסק עבור כל בני ישראל וכדאיתא באחרונים הרמז בכתוב ובני ישראל יוצאים ביד רמה – ביד רמ"א.

(פורים תשט"ז)

כשיש ספק הכלל הוא טוב לב משתה תמיד

בשו"ע חלק אורח חיים בסופו פסק הרמ"א וטוב לב משתה תמיד, ומזה מובן שכאשר ישנו איזה ספק הכלל הוא טוב לב משתה תמיד. ולהוסיף שפס"ד זה כותב הרמ"א בקשר ושייכות לאדר ראשון שביום י"ד אדר ראשון יש להרבות קצת בסעודה ומסיים וטוב לב משתה תמיד.

(יחידות כ"ק אדמו"ר מגור בעל הפני מנחם זצ"ל י"ג אדר תדש"מ)

שני תמידין כסדרן

בנוגע למ"ש ברמ"א בסיום חלק שו"ע "טוב לב משתה תמיד" איתא באחרונים "בחכמה יסד חתימה מעין פתיחה, שני תמידין כסדרן הוא, פתח בריש הגהותיו "שויתי ה' לנגדי תמיד" וחתם "וטוב לב משתה תמיד וכו'". ומאריך הרבי לבאר מדוע לא הביא הרמ"א בתחילת השו"ע את ההלכה וטוב לב משתה תמיד, ומציין שעיקר ההדגשה הוא באדר ראשון, למרות שכל השנה חל החובה לעבוד את ה' בשמחה וטוב לבב.

(ש"פ כי תשא שושן פורים קטן ה'תדש"מ)

רבינו הב"ח

כדאי הב"ח לסמוך עליו

שאל הבעש"ט שאלת חלום למעלה אם הדין עם הב"ח בדין חדש שמתיר אם גדלה התבואה ברשות נכרי, ואיסור חדש הוא רק אם גדלו בשדות של ישראל. וענו לו אחרי פטירת הב"ח ציננו את הגהינם שלשים יום שיוכל לעלות לגן עדן כדי להעלות נשמות השייכות לשרש נשמתו ונמצאים בגהינם. למחרת אחרי התפילה שלח הבעל שם טוב לקנות ולהביא שכר מן החדש ואמר כדאי הב"ח לסמוך עליו.

(רשימות דברים חלק ג עמוד ל')

הב"ח היה מקובל גדול

הב"ח היה מקובל גדול כידוע. ולהעיר גם מאריכות דבריו בעניין ברכת התורה בנוגע ללימוד תורה לשמה שיש שם לשונות שמצינו רק בתורת החסידות.

(כי תשא ז אד"ר תשכ"ד)

יכולים לחשוב שכתב זאת אדמו"ר חסידי

"חשיבות התורה היא מצד שעשועי המלך בעצמותו כפי שמאריך הב"ח בביאור עניין ברכת התורה בשייכות עם האלוקות שבתורה, בסגנון כזה שלולי שרואים זאת בפרוש בדברי הב"ח, בגליא דתורה, יכולים לחשוב שכתב זאת אדמו"ר חסידי ("א, חסידישער רבי").

(תורת מנחם שמחת תורה תש"כ)

הוצאתי לו את הטור והראיתי לו את דברי הב"ח

"ולכל לראש דברי הב"ח בנוגע לברכת התורה שמשם רואים שכדי ללמוד תורה ולברך ברכת התורה כדבעי יש צורך בלימוד קבלה וחסידות וכו'... דיברתי פעם עם ראש ישיבה שילמדו חסידות בישיבה שלו ואמר לי שגם אם זה חלק בתורה הרי יכולים לבחור את החלק בתורה שרוצים ללמוד וכפי שמצינו בנוגע לרב ושמואל... והשבתי לו שישנו פסק דין מפורש בב"ח שחייבים ללמוד פנימיות התורה. וכששאל היכן הוא פסק דין הב"ח? הוצאתי טור והראיתי לו את דברי הב"ח. ואז לא הייתה לו עצה אחרת, מלבד לסגור את הספר ולהחזירות אל המדף!... ובכל אופן זה פסק דין מפורש בב"ח שמיוסד על דברי הגמרא והראשונים.. הבית יוסף לא הכניס בטור שו"ע ענייני פנימיות התורה, משא"כ הב"ח שעסק בפנימיות התורה הכניס בחיבורו גם ענייני פנימיות התורה כפי שרואים בגילוי בסימן הנ"ל.

(אחרון של פסח תשכ"ט)

דברי הב"ח שעליהם מתייחס הרבי

"על מה אבדה הארץ - שלא ברכו בתורה תחילה". "ואיכא לתמוה טובא, למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה, על שלא ברכו בתורה תחלה - שהוא לכאורה עבירה קלה. ונראה, דכוונתו ית' מעולם היתה, שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות, וקדושת מקור מוצא התורה, ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה, שלא תשתכח מאתנו, כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה, ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו ית', שהיתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה,

ובקרבים ממש היתה השכינה קובעת דירתה, והארץ כולה היתה מאירה מכבודו, ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה - והיה המשכן אחד, אבל עתה שעברו חוק זה שלא עסקו בתורה, כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם לידע הדינים לצורך משא ומתן, גם להתגאות להראות חכמתם ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה, ולהמשיך השכינה למטה בארץ, כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדול אחרי מיתתם, הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה לה למעלה, והארץ נשארה בגשמיותה בלי קדושה, וזה היה גורם חורבה ואבידתה".

רבינו בעל המגלה עמוקות

ל"ג בעומר תרל"ט מאמר של הרבי מהר"ש נפתח "עבדו את ה' בשמחה פירוש במגלה עמוקות אופן רל"ט זה עניין דכהנים בעבודתם, ובעבודה בתפילה זה סידור הקרבנות.

יסודות מרכזים בתורתו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מבוססים על עשרות רבות מקורות מתוך המגלה עמוקות וביניהם נשי"א ר"ת ניצוצו של יעקב אבינו, ישראל ר"ת יש שישים ריבוא אותיות לתורה, אח"ת שאלתי ר"ת ארץ ישראל חיי עוה"ב ותורה ועוד ועוד.

מכוון לד' אותיות שם הוי'

מכתב כ"ק אדמו"ר נשי"ד מתאריך בחודש השלישי ביום הזה, השי"ת ... "על פי פירוש המגלה עמוקות ריש פרשת אמור ד"עז כנמר" - תורה (ע"פ ביצה כה, ב), קל כנשר רחמני - אהבה, רץ כצבי - מצות (ע"פ ברכות ו, ב) וגבור כארי - יראה (אותיות ארי'), ומכוון לד' אותיות שם הוי'

התוספות יום טוב

הרבי מתבטא על התוס' יו"ט

ה'תוספות יום טוב' אינו זקוק ל'הסכמה'. הוא היה גדול בישראל וכו' וכו', הן בתחום תורת הנגלה הן בתחום תורת הנסתר וסודות התורה – כידוע ומפורסם...

התוועדות יו"ד שבט תשל"ב (שיחות קודש תשל"ב כרך א' עמ' 373).

התחלת וסיום הש"ס

"ולהעיר אשר שישה סדרי משנה, התחלתם במ"ם פתוחה – 'מאימתי', וסיומם במ"ם סתומה 'בשלום', תוספות יום טוב סוף עוקצין..". – כך מצטט הרבי במספר מקומות (וראה גם לקוטי שיחות כרך כט עמ' 290 הערה 33), ומוסיף לציין למאמרים של הרבי מהר"ש שם נתבאר ענין זה.

מסיימים בטוב

סיום הש"ס במסכת עוקצין הוא: (1) במאמרו של ר' יהושע בן לוי "עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות". (2) מאמרו של ר' שמעון בן חלפתא "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום".

ופירש "התוספות יום טוב": אף-על-פי שרבי שמעון בן חלפתא היה זקן בימי רבי... ואילו רבי יהושע בן לוי לא חשבוהו בגמרא אלא כאמורא... אף-על-פי-כן ראה רבינו הקדוש להקדים מאמרו של ריב"ל למאמרו של רשב"ח, כדי שתהא החתימה בשלום.

והסיק מכך הרבי בהתוועדות י"ט כסלו תשד"מ (התוועדויות תשד"מ כרך ב' עמ' 633):

"ובזה רואים הדגשה מיוחדת בכלל ד"לסיים בטוב" – ש"בטוב" גופא יש להשתדל לסיים בענין הכי נעלה, כי: מאמרו של ריב"ל "עתיד... לכל צדיק... ש"י עולמות" הוא גם "דבר טוב", ואף-על-פי-כן השתדל רבינו הקדוש לסיים בדבר טוב נעלה יותר – בענין השלום "כלי... לישראל" ועד כדי שינוי הסדר!"

"חפצא" של שמירה

בשיחה ארוכה (לקוטי שיחות כרך י"ט שיחה ה' לפרשת עקב) מסביר הרבי, אשר מזוזה היא חפצא של שמירה בעצם גם שלא בשעת קיום המצוה.

בין השאר מסתייע מפירוש התוספות יום-טוב (לדברי המשנה כלים פ"ז מט"ז): "מקל שיש בו בית קבול מזוזה" – "ואפשר שהיו אנשים בזמן המשנה נושאים מזוזה עמם וחשבו זה למצוה ולשמירה להם". ומכיון שהדברים הובאו ולא הופרכו משמע שיש מקום להנהגה זו – והנאמר בתוספות יו"ט "וחשבו זה" שמזה משמע שאינו כן – מוסב על "למצוה" (ושמירה של מצוה). עם זאת מציין הרבי "ראה תוספות אנשי שם שם". [וראה גם אגרות קודש כרך ד' עמ' קנט].

טהרה מזרזת גאולה

טהרה מזרזת הגאולה. לקביעה זו שחוזרת ונשנית מספר פעמים (אגרות קודש כרך וא"ו עמ' רצז; כרך י"א עמ' רמה; כרך יג עמודים שכח-ט) מציין הרבי כמקור "עין תוספות יו"ט מסכת יומא בסופו ורמב"ם סוף הלכות מקוואות".

בואו חשבון...

מהו הפירוש "גימטרייה"? באיגרת מכ"ח כסלו תש"כ (אגרות קודש כרך יט עמ קו) כותב הרבי:

"במה שכותב בפירוש גמטריא – ראה תוספות יום טוב סוף פרק ג' דאבות "שם מושאל לכל עניני חשבון" וראה ב'ערוך השלם' בערכו כמה דוגמאות".

באיגרות קודש כרך ב' עמ' עג, כותב הרבי: יש אומרים אשר כללי הש"ס לא נאמרו אלא בדברים הנהוגים בימיהם (מהרי"ק שורש קסה הובא בתוספות יו"ט כלים פ"ג מ"ב. וראה...)

ואחרי הסבר ההיגיון מאחורי כלל זה מסיק: "אבל בכללים שהשכל מחייבם, וכמו יחיד ורבים הלכה כרבים וכיוצא בזה, הרי שכל זה עצמו מחייב הכלל גם בענינים שלא נהגו בזמנם (וראה גם אגרות קודש כרך ג' עמ' מה).

שכר – מהלידה

העירני חכם אחד מתוספות יום טוב למגילה פרק א' משנה ג': וטף לא באו אלא כדי ליתן שכר למביאיהן... ואם כן אפילו הוא קטן כמות שהוא יש שכר למביאיהם ומביאין אותו...

כך הוסיף הרבי (בתור "הוספה לאחר זמן") למכתבו הכללי מיום י"א אדר שני תשמ"א (נדפס בספר באגרות מלך כרך א' עמ' רמב).

דברי ה'תוספות יום טוב' חיזקו את סברתו של הרבי, שביקש לקבוע כי "קטני קטנים" חייבים במצוות הקהל "תיכף שנולד" משום שגם הם בכלל "לתת שכר למביאיהם".

הערה זו שבה ונכללה במכתב כללי מ"ח מרחשוון תשמ"ז
(שם עמ' שפה).

קצת סיפורים מרבותינו נשיאנו על קראקא

הכהן והגרובה

כאשר נפטר הגאון רבי יצחק קלובר, בשנת רצ"ח, החליטו תלמידיו, מהר"ל וחברו רבי שלמה לוריא ועוד תלמידים, לעזוב את פוזנא ולעבור לקראקא. שהיתה אז מקום תורה. חמש שנים שהה מהר"ל בקראקא. שלוש שני למד עם חברו רבי משה הר' ישראל איסרליש, מי שנודע מאוחר יותר כהרמ"א.

המהר"ל היה בשנותיו המאוחרות מדבר בהתפעלות רבה על קראקא. הוא היה אומר כי מעולם לא ראה קהלה שתהיה מבורכת בהוקרת וחיבת תלמידי חכמים כקראקא.

קצבים, שואבי מים וחוטבי עצים היו לומדי תורה מופלגים, היחסים בין איש לרעהו היו מיוחדים במינם. קראקא היתה סמל לעיר של תורה ומדות טובות. למדו שם הן נגלה והן נסתר.

בכך השוק בקראקא היה שטח אדמה, בקוטר שלושים אמות מגודר בחומת אבנים. בתקופה הנידונה רווחה הדעה כי החומה היא בת 160 שנה. סופר כי השטח דוגר משום שפעם נבקעה האדמה ובלעה שם גבר ואישה לעיני אנשים רבים.

מעשה הפלא שהיה - כך היה:

בשנת ה' אלפים קכ"ג כיהן כרבה של קראקא הגאון רבי יצחק, שנמנה על מגורשי אשכנז בגירוש שנגזר באותה תקופה על היהודים במדינה זו. העיר קראקא השתייכה אז לאחד מנסיכי פולין. מנהל אחוזותיו של הנסיך היה יהודי מגרמניה, שהיה כהן, בשם שלמה זליגמן, אדם קל דעת ובעל עבירה. הוא שינה

בהמשך הזמן את שמו משלמה לזיגמונד. הדברים הגיעו לידי כך שהיה מחלל שבת, אוכל טריפות ועושה כל דבר אסור.

חוטא זה החליט לקחת לאשה יהודיה גרושה בקראקא. למרות שכהן אסור לשאת גרושה בא שלמה זיגמונד אל רבי יצחק רבה של קראקא, ודרש ממנו לסדר חופה וקידושין לו ולגרושה.

מובן שהרב סירב, וניסה להסביר לו ולשכנעו להימנע מכך. זליגמן השיב בעזות כי הוא מוכן לוותר על הכהונה שלו כדי להתחתן עם האשה, בהמשך הדברים אף אמר כי אם הרב לא יערוך להם חופה וקידושין יסעו לעיר אחרת שם יתחתנו.

הרב הזמין אליו את האשה ואת קרובי משפחתה, שהיו מנכבדי העיר, והתרה בהם כי אם תיעשה הנבלה בישראל יטיל חרם על החוטאים.

קרוביה של הגרושה, שקיימו יחסי מסחר עם זליגמן, היו דווקא מעוניינים בנישואין אלה וניסו להשפיע על הרב שימצא "היתר" לכך. הרב עמד על דעתו ואף ציוה להכריז בבית הכנסת כי קיים איסור חמור על נישואין אלה, תוך אזהרה שבני הזוג לא יעיזו לעבוד על כך. כששמע זליגמן על כך זעם זעם רב ובראותו את עצמו בעל כוח הודיע בתקיפות כי הוא יעשה את שלו.

מחלוקת גדולה פרצה בקהלת קראקא. יראי ה', ובמיוחד לומדי התורה, דיברו בגנות הפירצה, ואילו קרובי הגרושה ומחפשי "היתרים" למניהם הצדיקו את זליגמן, ודאי תוך תקווה שיבואו על שכרם.

זליגמן לא ויתר. בהיותו נכבד בעיני בנסיך שלו השתייכו האחוזות אותן ניהל פנה אליו וסיפר לו את המאורע. הוא הסיתו

נגד הרב אשר מסיבות "פנטיות" מתעקש על רצונו שלא לבצע דבר "פעוט" זה של עריכת חופה וקידושין בינו לבין הגרושה.

הנסיך הזמין אליו את הרב, כשהוא מזמין גם את הבישוף הנוצרי לפגישה זו. הרב הישיש בא אל הנסיך בליווי אחד מראשי קהילת קראקא.

הנסיך פנה בשאלה מדוע מונע הרב מבני זוג, ששוררת ביניהם אהבה, להנשא. הרב הסביר לו כי אין הדבר תלוי ברצונו, שכן התורה אוסרת נישואי כהן וגרושה.

הנסיך פנה אל הבישוף ושאלו אם אמנם נכון הדבר. הבישוף, שהיה שונה ישראל, השיב שאמנם בתורת משה מופיע איסור זה, אך חכמי התלמוד התירו דברים רבים מן התורה, ועל פי הדת היהודית נתונה הסמכות לרבנים לשנות לאיסור או להתיר דברים הכתובים בתורה.

הרב, רבי יצחק, הכחיש את הקביעה של הבישוף. הוא הסביר לנסיך כי בצד התורה שבכתב שהקב"ה נתן למשה בסיני, נותן לו בד בבד תורה שבעל פה המכילה הסברים ופירושים והוראות לתורה שבכתב, ואלה עברו מדור לדור מאור רבות בשנים עד שחכמי המשנה רשמו את הדברים. "התורה שבכתב והתורה שבעל פה אינם דברים שונים ונפרדים, כי אם משלימים זה את זה" - הסביר הרב.

הבישוף נפנה עתה להציג לרב שאלות וקושיות בנימה של זלזול ולעג, בכוונה להכניס את הרב במבוכה, ולהעמידו באור מגוחך בעיני הנסיך. ברם, הרב היה בקי דיו הן בספרות התלמודיות והן בדרכם של שונאי ישראל בכל הדורות בשאלותיהם ו"קושיותיהם". הוא ידע את תוכן הויכוחים שנאלצו בשעתם חכמי ישראל לנהל עם גדולי הנוצרים, דוגמת

ויכוח הרמב"ן. הרב לא איבד, איפוא, עשתונותיו. את תשובותיו השמייע במתינות ובשפה ברורה. השיחה עם הנסיך התנהלה באמצעות מתורגמן, כיוון שהרב לא ידע את שפת המדינה, אך תוכן תשובותיו של הרב, מלאות החכמה, הרשים מאד את הנסיך.

הבישוף רתח מזעם לשמע תשובות הרב, במיוחד לאחר שחש כי הרב מרשים את הנסיך בידיעותיו ובחוכמתו. הוא החל, איפוא, להשמייע דברי חירוף וגידוף על חשבון הרב, והיהודים בכלל.

הרב שמר על שלוותו, למרות שבעומק לבו הכאיבו לו הדברים. הוא העיר לבישוף כי עליו להתייחס כלפי היהדות, שכן אין אדם יורק בבאר שממנו שתה. סוף סוף הנצרות ומחוללה באים מן היהדות.

הבישוף יצא מכליו, והחל לצרוח על כך שהרב פגע במייסד הנצרות. תוך כדי כך קרא: "וכי מי היה משה שלכם?".

"משה רבינו" - השיב הרב ברוגע - "נולד, ככל בשר ודם, לאביו עמרם ולאמו יוכבד, ביום ז' אדר, ב' אלפים ושס"ח לבריאת העולם, ונסתלק, בעבוד מאה ועשרים שנה, ביום ז' אדר שנת ב' אלפים ותפ"ח לבריאת העולם".

"לפלא רב כוח זכרונוך, המגיע כדי זכירת התאריכים במדויקים של לידת ופטירת משה" - לעג הבישוף.

"אין הדבר נובע מכוח זכרוני, כי אם ממסורת הבאה בעמנו מדור לדור" - השיב הרב.

הבישוף הפנה שוב את הדיון למהות הנצרות ומחוללה, אך הרב השיב לו תשובות מוחצות, בהסתכמו גם על מקורות נוצריים, מהם הוכיח כי אלוקי ישראל הוא אל יחיד לכל העולם.

הבישוף נוכח לדעת כי ידיעותיו של הרב, אפילו במקורות נוצריים, עולות על ידיעותיו שלו, המנהיג הנוצרי.

כאן התערב הנסיך, שראה מחובתו למנוע את הרושם שהכומר הנוצרי נוצח בויכוחו עם הרב. הקול של מפקד פנה אל הרב ואמר: "אף אם התורה אוסרת נישואי כהן וגרושה, הרי מאחר שזליגמן מוותר על הכהונה, מצוה אני עליך לערוך חופה וקידושין לבני הזוג ולהניח להם לחיות חייהם במנוחה".

רבה הישיש של קראקא, הגאון והצדיק רבי ישראל, לא נבהל מפני הנסיך ומפני פקודתו. בשלוחה אך הבחלטיות השיב: בחפץ לב הייתי ממלא את רצונך בכל ענין, אך בענין זה קיימת סמכות עליונה יותר, אדון העולם כולו, שרצונו הוא הקובע. התורה אוסרת נישואי כהן וגרושה, ולעולם לא אתן ידי לדבר המנוגד לתורה.

הנסיך התמלא זעם וקרא: "אני עומד על דעתי שעליך לערוך את נישואי זליגמן והגרושה, ונראה רצון מי יקום".

עברו ימים, והרב עמד בסירובו. ביום בהר אחד הופיעו חיילים מזויינים בבית הרב כשבידם הפקודה להביאו בחזק יד אל ככר השוק שבמרכז העיר, כדי שיערוך שם חופה וקידושין לזיגמונד זליגמן ובחירת לבו.

בככר, תחת כפת השמים, המתינו לרב, זליגמן והגרושה וקרוביה יחד עם קהל גדול של נאספים, יהודים ולהבדיל לא יהודים, שציפו בסקרנות לראות איך יפול הדבר.

כשהגיע הרב הישיש למקום, מובל על ידי חיילים, פנה אל זליגמן והגרושה ואל הקרובים בהודעה חג משמעית כי לא יעבור על ציווי התורה גם אם הדבר יעלה לו בחייו. הוא ביקש מהם בתחנונים לוותר על רצונם, שכן אז ודאי יסוג הנסיך מפקודתו.

"האחריות לתוצאות עקשנותכם תפול עליכם, והנני מזהיר אתכם כי תשנו דעתכם בעוד מועד" - סיים הרב.

זליגמן והגרושה המשיכו לעמוד במריים.

בראותו שאינו מצליח לשכנע אותם, קרא הרב בקול:

"רבנו של עולם! רוצים לאלצני לעבור על מצוותך. אנא, ה', קדש את שמך בעולם, תן תקוה טובה ופתחון פה לדורשיך ולשומרי מצוותיך. השקיפה ממעון קדשך, מן השמים, ונטה חסדך למאמינים בך וחשוף זרוע קדשך כלפי הניצבים נגדך בעזות מצח!"

שוב פנה רבי יצחק אל החוטאים בנסיון לשכנעם לחזור בתשובה. הללו בשיבעו הדברי חוצפה ופגיעה בכבודו של הרב.

הרב הישיש פרץ בבכי, ובדבקות גדולה לחש תפלה:

"ענני ה' ענני, עשה למען שמך הקדוש, הגדול והנורא!"

אך כילה הרב את תפלתו וזעקת אימים פלחה את האויר. האדמה נבקעה לפתע ופצתה את פיה. כהרף עין נבלעו החתן והכלה התהום הפעורה. כעבור זמן מה נסגרה התהום והאדמה היתה כפי שהיתה מקודם כאילו לא אירע דבר.

הקהל הגדול שנכח במקום והיה עד למתרחש הוכה בהלם. פחד תקף את כולם. החיילים הנדהמים ניסו בחרבותיהם לחפור באדמה, אך מיד ויתרו על כך והשאירו את החרבות תקועות במקום שבו אירע האסון המיסתורי.

המאורע המפחיד התפרסם מיד בכל העיר, ומכל כבר החלו לנהור אנשים מכל הגילים כדי לראות בנעשה. המון גואש מילא את ככר השוק. מיד הגיע למקום גם הנסיך שבתדהמתה הודה

בכוח האלוקי של הרב הישיש שהיה מוכן למסור נפשו כדי שלא לעבור על ציווי התורה.

הנסיך שלח מיד אנשים אל הבישוף, כדי לשמוע מה בפיו. הוא פחד שמא ייענש גם הוא על שניסה להכריח את הרב לסייע לחוטאים.

השליחים חזרו מן הבישוף בידיעה כי הבישוף נתקף בשגעון, ברגע שהגיע אליו הידיעה על מה שהתרחש בככר השוק.

מיד החליט הנסיך לנסוע אל הרב, שחזר בינתיים לביתו, ולבקש סליחתו על שפגע בכבודו ועל שהתייחס אליו בקלות ראש ליהדות ולתורת משה. הנסיך הודיע לרב כי הוא מוכן לקבל עליו כל מעשה לכפרה.

הרב השיב כי אין לו מה לבקש סליחה, כיוון שעשה זאת בשגגה, מאחר שחונך על ברכי דת אחרת. עם זאת ביקש הרב מהנסיך להורות לגדור את השטח בשוק שבו נבלעו בני הזוג, בגדר אבנים רחבה, כדי שהכהנים לא ייכשלו בהליכה על הקברים. הנסיך הבטיח זאת מיד, ותוך זמן קצר נבנתה הגדר.

כראש קהלת קראקא שימש אותה עת ר' ישראל איסרליש, שנודע בעשרו ובמתן הצדקה שלו. בנו היה העילוי רבי משה, מי שהתפרסם מאוחר יותר בכינוי הרמ"א.

(ספר הזכרונות של הרבי הרי"צ, חלק ב', עמוד 100)

רגלו האחת על התנור ואת השניה אינו יכול להזיז

פעם ישב אדמו"ר הרש"ב נ"ע עם חסידיו בוורשא, בביתו של ר' יוזיק גורביץ ז"ל. היו שם הרבה מאנ"ש והתחילה צפיפות גדולה, האנשים התחילו לדחוף זה את זה.

סיפר כ"ק הרש"ב: פעם כשהגיע הצמח צדק נ"ע אמר דא"ח, נעמד בנו בכורו ר' ברוך שלום ז"ל למעלה על התנור ברגלו האחת ורצה להעמיד שם גם את רגלו השני, אולם כבר לא יכול היה, עקס הדוחק העצום שהיה שם מריבוי האנשים. ישאר כך במשך כל זמן אמירת החסידות כשרגלו האחת על התנור והשניה למטה.

ויוסף עוד אדמו"ר נ"ע ויספר סיפור שני: אבא (המהר"ש) אמר פעם חסידות בקראקא, בבית הכנסת של הרמ"א. מכיר אתה בית כנסת זה? - פנה אל אחת מהמסובים - בית כנסת גדול מאד, ובית הכנסת היה מלא מפה אל פה, ואבא אמר את החסידות בקול חזק מאוד, ויזדעזעו החלונות מדברי החסידות שלו.

(שמועות וסיפורים הרב רפאל נחמן הכהן, חלק ב', עמוד 68)

הרמ"א עם אדמו"ר הזקן

הגה"צ רבי שמעו'לי מז'עליחוב זצ"ל (משגיח דישיבת חכמי לובלין) סיפר כי ראה אצל האדמו"ר מקוידנוב כתבים מהרב בעל התניא, מעשה שהיה אצל המגיד הגדול ממעזריטש.

שנהוג היה כי תלמידיו הגדולים הגיעו לליל הסדר, כל אחד מהמסובים קיבל מבית המגיד מצות, יין ושאר מצרכי הסדר. אולם לגבי הכוסות הונהג שכל אחד יביא את כוסו עמו (מטעם הנסתר להמגיד).

באותה תקופה היה הרב בעל התניא עני מרוד וחסר כל, ולא יכול היה לרכוש לעצמו כוס לפסח, בלית ברירה הוכרח ליקח כוס זכוכית של חמץ ולהכשירה לפסח ע"י עירווי ג' ימים, כמבואר בשו"ע.

בליל התקדש החג המגיד היסב לשולחן כולו עטוף לבן, והמשמש הגביה את הכוס ונתנה לידו, וכאשר המגיד התרומם ממקומו לקדש ראה מה שראה, נתיישב במקומו והניח מידו את הכוס, המעשה חזר על עצמו בשני ובשלישית. הגישו את הכוס לידו קם לקדש ושב למקומו.

לשולחן המציד הסבו גדולי התלמידים צדיקי עליון הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטעבסק, ר' שמעלקא מניקלשבורג, הרה"ק ר' יהודה לייב בעל אור הגנוז, והרה"ק ר' עזריאל פלאצקר, ששימש כבעל תפילה אצלו, ועוד רבים.

ביקש המגיד מר' מנחם מענדל מוויטעבסק שהצטיין בחוש בריח, שיבוסס לחפש ולבדוק על מה יצא הקצף, והוא חיפש אך לא מצא מאומה. שב למגיד ואמר שהכל כראוי.

סיפר להם המגיד ואמר כי כאשר קמתי לקדש על היין ראיתי את הרמ"א ניצב לפני ופניו מאויימות וזועפות. כששמע בעל התניא זאת קם ונמלט החוצה. שהרי הגיה הרמ"א במפה על השולחן ערוך שהתיר להכשיר לפסח כלי זכוכית בעירווי ג' ימים, וכתב שאין נוהגין כן. ואנו מחמירים בפסח כדעה הסוברת דכלי זכוכית הם ככלי חרס לענין שאין להם הכשר. רק אז קם המגיד הקדוש וקידש על היין.

(נטעי גבריאלי, הלכות פסח, חלק א', עמוד י"ט)

בית דין דק"ק קראקא

תניא קדישא

הגאון רבי יצחק הלוי מלבוב אב בית דין דקראקא והגליל (חתומים עמו עוד שני דיינים מבית דין זה) בהסכמתו על ספר התניא (שי"ל בזאלקווי בשנת תקנ"ט) כותב, וז"ל:

הדור אתם ראו דבר י"י חזון נפרז דברים נלפאים אשר יצאו מפי עיר וקדיש מילין לצד עילאה ימלל. יהב חכמה לחכימין הפליא עצה הגדיל תושי' מורה דרך לישרים בכרך הגדול והנורא הזה ספר ליקוטי אמרים אשר פי השם יקבנו תניא קדישא ומגודל ענותו לא נודע שם המחבר. אמנם מכותלי דברים הצצתי שהמחבר הוא איש אלוקים קדוש ובקראי שנים שלשה דלתו' בינותי בדברים הקדושים שהמה מאירים עיני השגל באור צח ומצוחצח חכו ממתקים אפס כי נדפס הספר הקדוש הזה במדינה אחרת ושם נמצאו ושם היו למדינתינו וסמוכות שלה הן לא הובא אף א' בעיר כו' ורבים וכך שלמים צמאה נפשם לאמר מי ישקנו מים עמוקי' מאיש תבונות כי תורה היא וללמוד אנו צריכים. אי לזאת העיר השם את לב הרבני מו' יעקב במו' ג"ה מבראד להדפיסו במדינתנו.

הק' יצחק הלוי מלבוב חונה פק"ק קראקא והגליל

הק' יצחק שמשון בהרב מו' פסח זלה"ה

ונא' הקטן אלעזר הלוי סג"ל

באגרות קודש

"בהסכמת רבני קראקא תיכף להופעתו לאור בשם, תניא קדישא".

(אגרות קודש אדמו"ר שליט"א, חלק ח', עמוד ר"א, איגרת ב'תמד)

החתן הנסתר

הרב הקדוש רבי אשר, בנו של הרב הקדוש רבי אהרן הגדול מקארלין, היה בצעירותו נער חריף, ופעם בהיותו המזריטש, אצל הרב המגיד, פגע בכבודם של שנים מתלמידי הרב המגיד. כאשר הבחינו התלמידים כי מורם ורבם הגדול רואה את מעשה הנער ואינו מוחה בידו - נפלה רוחם.

הרגיש הרב המגיד בדכאונם, קרא אותם אליו ואמר להם:

- הבה ואספר לכן על יחוס שלכם, ועל מאורע שאירע עם זקניכם:

לפני שנים - התחיל בסיפורו - התגורר באחד הכפרים יהודי אשר היו לו אחוזות ודשות רבים. הוא היה מעבד היטב את שדותיו המרובים, חורשם, זרועם וקוצרם, ומכר את יבולם במחירים כבוהים. כך הלך האיש והתעשר מיום ליום.

כאשר הגיעו בנותיו לפרקן, השיאן לחתנים תלמידי חכמים וזכה לראות מהם נחת מרובה. היא היה מקדיש להם באחוזותיו בתי מגורים מרווחים, סיפק להם כל הצטרכויותיהם, וכך יכלו לשבת על מי מנוחות ולהתעלות בתורה.

כאשר הגיעה פירקה של בת הזקונים החליט לקחת עבודה חתן מיוחד, אשר יעלה בהצטיינותו גם על חתניו המבוגרים. הוא פנה לעיר סמוכה, בה היתה ישיבה גדולה מפוארת, סיפר לראש הישיבה על מטרת בואו ובקשו לבחור עבורו אחד ממצוייני הישיבה.

ראש הישיבה הצביע על אחד מבחורי הישיבה - בשם נתן - אותו המליץ כחתן מתאים לביתו. מבחינה חיצונית לא עשה הבחור רושם מיוחד - צנום, רזה ולא הדר לו. מאידך, הצביע עליו ראש הישיבה כעילוי גדול, הצנע לכת ובעל מידות תרומיות.

נהנה העשיר מההצעה, לקח את הבחור אל ביתו והציגו בפני חתניו לוקחי בנותיו, למען יכירוהו אישית ויעמדו על טיבו. לאחר מכן באו בקשרי שידוכין ונקבע מועד החתונה.

לימים, כאשר החלו חתניו לדבר עם החתן ולדובבו בדברי תורה - הבחינו כי אין הוא מסוגל לפתוח פיו ומה גם בפלפולי דאורייתא. לבם ניבא, כי הפעם נכשל חותנם בבחירת חתן מתאים לבנו הצעירה - אם כי חששו לגלות לו הרהורי לבם.

כאשר התקרב מועד החתונה, החליטו כי הגיע העת לכלות הסוד לחתנם. הוא ניסה לשכנעם, כי בודאי הצנע לכת הוא הבחור ובגלל כן אין הוא רוצה להתבלט. אך, אצלם הלך וגבר חששם יותר ויותר. אבי הכלה לא רצה לעורר בעיות והתחיל בהכנות לחתונה, כרגיל. יום הכלולות הגיע והעשיר הכין סעודת חתונה בכל טוב, כמנהגו בכלולת בנותיו.

בעת סעודת החתונה לא פתח החתן את פיו. שלא כקודמיו, אשר השמיעו פלפולים נפלאים בפני המזומנים - אלה היה כדג ולא נענה לבקשת גיסיו להשמיע פלפולא דאורייתא.

הם נעלבו מאוד מצורת התנהגותו והחליטו כי עליהם להיפטר ממנו בכל ההקדם, מאחר והישארותו במשפחה גורמת להם בושה ועלבון.

הם נטפלו אליו והתחילו לדרוש ממנו לתת גט פיטורין לאשתו-גיסתם, אך הוא לא שעה להם ולבקשותיהם. בראותם כי הלחץ אינו עוזר, התחילו להציק לאשתו, כי היא אשר תדרוש ממנו גט. אך, לתדהמתם המרובה, ענתה להם, כי היא שבעת רצון מאד מבעלה, וחלילה ממנה לדרוש כזאת ממנו - - -

במבוכתם כי רבה, החליטו כי פוחדת היא מבעלה - אם כי בלבה נרתעת היא ממנו. התכנסו החתנים יחד עם חותנם,

ובהתייעצות הוחלט כי עליו - אביה וחותנם - להדיר את בתו ובעלה מנכסיו ולגרש אותם מפניו. למחרת, חזר וקרא את בתו וחתנו והעמידם בפני הברירה: להתגרש - או להיות מנוודים מרכושו ומנחלותיו.

כאשר הביעו את דעתם כי אין ברצונם להיפרד - ציווה עליהם לקחת את חפציהם ולהתרחק מאחוזתו כליל, ובכדי שלא ישארו ללא קורת גג לראשם, התיר להם להתגורר באחת החורבות אשר בקצה אחוזתו, עד אשר ימצאו איזה בית מגורים.

בחוסר ברירה ארזו את חפציהם, עזבו את דירתם המורבחת ועברו לגור בביקתה רעועה אשר בקצה גבול שדותיו.

* * *

שעת לילה מאוחרת. העשיר-הכפרי מסתובב לו בחצרו אנה ואנה, ולנפשו אין מנוח: את בתו, בת הזקונים, גירש מביתו, יחד עם בעלה, בחרפה ובבזיון. מי יודע מה עלה בגורלה ובאם יש לה לפרנסתה היומית!?

פוסע הוא בחצרו ובשדותיו הלוך וחזור, והשלווה ממנו והלאה. לבקרים - או לא לבקרים? להתעניין - או לא להתעניין אודותם? מחשבותיו מתרוצצות במוחו, הן ולא רפיא בידיה, ואין הוא יודע מה להחליט.

בעודנו מתהלך בין ערוגות הירק ומטעי הדשאים שבשדותיו - לא הרגיש כי מתרחק הוא אט אט מביתו ומתקרב לעבר הביקתה, אותה ייעד לזוג הצעיר. כאשר נעצר לרגע - הבחין באור קלוש המבצבץ מהבית הקרוב. בהתקרבו אל האור, מצא את עצמו עומד מטרים ספורים מהביקתה שם נמצאים בתו וחתנו. - "מכיוון שכך - הרהר לעצמו - אכנס ואראה מה שלום בתי!".

כאשר התקרב ליד הדלת, נדהם לראות את בתו המתנמנמת על אבן אחת ליד הדלת.

"בודאי גירש אותה בעלה, גס הרוח ועם הארץ, מביתו ואינו מאפשר לה ללון בבית!" - החליט.

הוא הקיץ את בתו ושאלה על פשר ישיבתה בחוץ. נדהמת, עקב הופעתו הפתאומית של אביה, ענתה לו בפשטות, כי בעלה לומד כעת תורה ביחידות עם אליהו הנביא, ונוהגת היא כי בעת שלומד אתו בצוותא - נמצאת היא מחוץ לבית, לבל תפריע להם בלימודם - - - נתקף האב בחמת זעם על חזיונותיה ודמיונותיה, והרים עליה קול זעקה:

- "עם הארץ מגושם זה, איש גס רוח אשר אינו יודע קרוא וכתוב - לומד עם אליהו הנביא?! איזה אליהו ואיזה נביא?! אני אלמד אותו דרך ארץ על כל מה שהוא עולל לבתי!".

בחמת זעם רץ, כמוכה טירוף, אל ביתו, העיר את חתניו וסיפר להם על מעללי חתנו. הוא האיץ בהם ללכת יחד אל הביקתה, בכדי להציל את בתו מידיו של אותו רשע, וללמדו לקח אחת ולתמיד!

מיהרו כולם לעבר הבית, כל עוד נפשם בם, ובהתקרבם עוררו במרוצתם רעש גדול. הבעל, בשמעו את הרעש בחוץ, בחשכת הליל, יצא אליהם וביקשם שלא יהינו להתקרב אל הבית כי מסכנים הם את נפשם! צחקו הגיסים לדבריו ואחד מהם אף הרחיק לכת וניסה להתפרץ בכוח לבית.

ויהי, כאשר אך החל לעלות במדריגות - קרסו המדריגות תחתם יחד אותו, ונשאר מתבוסס בדמו, ללא רוח חיים - - -

הכפרי וחתניו נחרדו ממראה עיניהם. הם הבינו מיד כי אין הדבר פשוט כל עיקר ותעלומה גדולה אופפת את כל ההתרחשות המוזרה - יחד עם התנהגותו הבלתי מובנת של גיסם.

הלוך הלך הכפרי ובכה, יחד עם חתניו, על השבר הפתאומי אשר ניתן על משפחתו - בקחתם אותם את גופת גיסם המת. בצר להם, התלחשו כי אין זה אלא עונש מן השמים על התנהגותם המחפירה אל גיסם הנסתר.

ככאב ובצער ליוו בני המשפחה, יחד עם רבים אחרים, את גיסם בדרכו האחרונה, ולבם שותת דם על כי הם עצמם המיטו עליהם את האסון במו ידיהם, וכי אין ידיהם נקיות מכל אשר קרה - - -

* * *

למחרת האסון, בא הכפרי לביתם של הזוג הצעיר, לבקש את סליחת חתנו על התנהגותו הרעה כלפיו עד כה - תוך בקשה נפשית לחזור לאחוזתם, ממנו גורשו על ידו, וכי כל מחסורם עליו.

לדאבונו, כבר איחר את המועד. בתו אמרה לו, כי מאחר שבעלה גרם להריגת נפש בשוגג, החליט לקבל עליו עול גלות ולכפר בזה על המעשה.

יסורי מצפון כבדים הציקו את הכפרי יותר ויותר. הוא לא מצא מנוחה לנפשו על אשר כה העליב וביזה את חתנו הנסתר, והחליט כי עליו למצוא אותו בכל מחיר...

הוא שלח מכתבים לכל רבני הערים והעיירות, לפרנסים ולראשי הקהילות, בכל הגלילות, בהם סיפר על כל אשר קרה עם חתנו הנסתר. במכתבים אלה גם תיאר קווים כלליים לדמותו,

וביקש מהם כי באם ייתקלו בו - ינסו לדבר על ליבו שיואיל לחזור לביתו ולמשפחתו.

* * *

נדד החתן מעיר לעיר ומעיירה לעיירה, יחד עם קבוצת עניים ואביונים נעים ונדים ממחוז למחוז ומכפר לכפר. הוא לבש כלבושם, התנהג כמנהגייהם, והיה כאחד מהם. ב"הקדשות" לן ושם אכל, דרכם - דרכו, הילוכם - הילוכו ומעשייהם - מעשיו.

באחד מנדודיו, עת נדד עם קבוצת עניים, נתחבר אליו הילך-עני, השניים הוזמנו לביתו של מכניס אורחים אחד, וההילך ניצל את ההזדמנות והכניס לכיסו חפץ יקר ערך.

חשדו של בעל הבית נפל דוקא על ר' נתן הצעיר, והביאו אל ראשי הקהילה אשר יגזרו את גזר דינו. נהוג היה באותם הימים, כי איש אשר הואשם בגניבה - עליו לעבור בין שורות של אנשים, תושבי הקהילה, ולספוג אל קרבו יריקות, השפלו ועלבונות. גם חתננו, כאשר הביאוהו אל ראשי הקהילה, גזרו עליו לעבור תהליכי השפלה אלה, וביצעו את גזר הדין במקום.

הרב, כאשר הגיעו לאזניו קולות הרעש בעת ביצוע העונש - יצא לרחובה של עיר, לראות על מה ולמה כל המהומה הזאת. ויהי, כאשר ראה את פני האיש המקבל את ענשו - חלפה במוחו מחשבה מוזרה: נדמה היה לו, כי התיאורים במכתב שקיבל בזמנו, מאותו כפרי, תואמים להפליא לדמותו של איש זה.

ניגש הרב אל האיש והזמינו לביתו. הוא שאלו על שמו, כתובתו, ופרטים אחרים, והתברר לו כי אמנם דמיונו לא הטעו וכי הוא הוא האיש המבוקש על ידי בני משפחתו.

גילה הרב לארוחו על אודות המכתב שקיבל בזמנו, וכי התיאור הכלי המצוייר בו - תואם להפליא אליו...

ראה החתן שזהותו התגלתה, החליט לגלת לו את האמת והזדהה בפניו. הרב אמר לו כי כבר נמחלה לו חטאו אשר שגג, על ידי העלבונות והבזיונות שספג, וכי הגיע הזמן לחזור לביתו ולהתחיל בחיים חדשים. כן הריץ הרב מברק לחותנו, בו הוא מבשר על חתנו הנמצא אצלו וכי מתעתד הוא לחזור לביתו בקרוב.

בהגיעו הביתה, קיבלו חותנו בכבוד הראוי לו. הוא העניק לחתן ולבתו בית רחב ומרווח, למען יוכל ללמוד תורה ללא הפרעה, וסיפק לו את כל הצטרכויותיו.

לימים, התפרסם החתן, הלא הוא רבי נתן הצעיר, כאחד מגאוני דורו, הידוע על שם ספרו "מגלה עמוקות", אשר פרט לגאונותו המפליאה - ידוע היה כבעל מקובל גדול אשר זכה לגילוי אליהו לעיתים תכופות ביותר.

* * *

הרב המגיד ממזריטש, לאחר שגמר את סיפורו המופלא לשני תלמידיו, פנה אל אחד מהם - שהיה נכדו של בעל "מגלה עמוקות" - ואמר לו: הלא תדע כעת את יחוסך ומי היה זקנך!

לאחר מכן פנה אל תלמידו השני, ואמר לו:

- ואתה, הרי הנך נכד הב"ח. הבה ואספר לך על גדולת זקנך, ועל הקשר שבינו לבין ה"מגלה עמוקות":

הב"ח, בשעה שגמר לכתוב את ספרו, שלח את חידושי תורתו אל ה"מגלה עמוקות" למען יעבור עליו ויתן הסכמתו. כאשר הגיע אליו שליחו של הב"ח, היה זה ביום י"ד בניסן, ערב פסח, בשעה שעסוק היה באפיית המצות. בעת שמסר לו השליח את הספר, ביקש ממנו שיניחו בצד עד אשר יתפנה מעיסוקו באפיית המצות.

חזר השליח אל הב"ח וסיפר לו על תשובתו של ה"מגלה עמוקות". נשבר לבו של הב"ח ורוחו נפלה עליו. "באם צדיק זה לא נטפל לחידושי מיד - אמר לעצמו - סימן הוא שלא כוונתי לאימתתה של תורה, ולא למדתי תורה לשמה!".

הב"ח, שרוי היה בעצבון זמן ניכר, עד אשר התכונן לשרוף את חידושי.

בעולם העליון ראו בצערו של הב"ח, ובית הדין של מעלה גזר על ה"מגלה עמוקות" להסתלק מהעולם, על אשר ציער את הב"ח. כאשר הרגיש הצדיק כי על ידו נגרמה לב"ח צער ועגמת נפש כה רבה, מיהר לנסוע אליו, פייסו וביקש את סליחתו - ורק אז בוטל גזר הדין הקשה נגדו - - -

הרי לכם סיים הרב המגיד ממזריטש את דבריו לשני תלמידיו - שני סיפורים מזקניכם הקדושים, אשר הנכם נכדיהם וצאצאיהם. תארו לכם, תלמידיי, כי צדיקים אלה היו נותנים אל כל אשר להם, באם היו מרשים להם להסתכל, אפילו דרך סדק קטן, בנער זה!

המשפיע, הגאון החסיד רבי שלמה חיים קסלמן ז"ל, אשר סיפר סיפור זה לתלמידיו בישיבה - הוסיף מדיליה:

- מכאן אפשר לראות איך כיוונה ההשגחה העליונה את דרכה, אשר נשמות כה גבוהות באו בהמונים אל מחוללי וראשי החסידות: מורנו הבעל שם טוב, הרב המגיד ממזריטש וממשיכי דרכם, נשמתם עדן.

(אוצר סיפורי חב"ד חלק ט"ז עמוד 17)

EUROPE - AFRICA
אירופה אפריקה

REGIONAL KINUS השלושים HASHLUCHIM האזורי

June 3 - 5, 2024 · Krakow, Poland · כ"ז - כ"ח אייר תשפ"ד

לרפואת הרב משה יהודא בן גאלדע